

nek a világban, mely a Szentség alakjait elfeledvén, buzgóságával a Szó szentsége felé fordul. *Majdnem* mindegyiket olvastam, hiszen meglehet, van valahol egy oltár, hol még nem gyújtottak áldozati lángokat, egy ismeretlen isten, ki még nem találta meg híveit. A többieket, az istenköltőket, az árny hangjait lelkünk sodródó hajója vitte magával, úszván eksztázisok és szorongások között” — írja *Labirint* című kötetének első esszéjében, jellegzetes intonációval így indítva meditációját *A termékeny hallgatásról*. A hallgatás sokszor foglalkoztatta a könyvek és szavak szerelmesét, amint azt két monográfiájának tárgya is jelzi. Az elsőben a román antiliteratúra jeles írójának, Urmuznak a munkásságát méltatta. (Az Urmuz-művek lefordításának gondolatával és gondoljaival Méliusz József foglalkozik.) A nagyobb terjedelmű másodikban az abszurd irodalmat vizsgálja (*Küzdelem az abszurdal*). Ebben az abszurd irodalom előképei és előfutárai (Lewis Carroll, Jarry, Chr. Morgenstern) jellemzése után Kafka, a dadaisták, Camus, Ionesco és Beckett írásait elemzi, s nagy erudícióval ad árnyalt pályaképeket, végigkövetve ily módon a folyamatot, amely elvisz „egyre távolabb a szótól” (G. Steiner). Az elhallgatás, a csönd esztétikájával végső fokon a Szó morális küldetését állítja szembe, melyet ha csönd előz is meg, az csupán az említett „termékeny hallgatás” lehet, nem Rimbaud sivatagi utazása, hanem Orfeusz útja: „A hallgatásoknak nem mindig ugyanaz a jelentésük, forrásuk. Orfeusz alászállása *ad inferos* és visszatérése *ad superos* a kortárs költészet nagy drámái közé tartozik.”

ZIRKULI PÉTER

